

Krachtig platform

Verbinding tussen landelijk en lokaal

Een duurzame gemeente vraagt om bewoners die weten hoe zij zelf in hun dagelijks leven duurzaamheid vormgeven. Naast de techniek, is de sociale kant belangrijk. GDO bood in 2016 gemeenten toegang tot een speelveld waar zij inspiratie, kennis én lokale partners vinden om samen met burgers en onderwijs te werken aan de duurzame ontwikkeling van hun eigen leefomgeving.

Centrale spelers in dat speelveld zijn lokale NME organisaties, die zich steeds meer ontwikkelen als partner in het faciliteren van samenwerking tussen bewoners en gemeente. Het GDO netwerk speelt in op de wil en creativiteit van actieve inwoners, jong en oud. Van Den Helder tot Maastricht zijn prachtige

voorbeelden te vinden van NME centra die daaraan een bijdrage leveren, met innovatieve oplossingen in buurten, met bedrijven, gemeenten, scholen en woningbouwcorporaties.

Als partner in de programma's Duurzaam Door (EZ) en Duurzaam Doen (I&M) kan GDO de betekenis van educatie als instrument om de betrokkenheid van burgers te vergroten, beter over het voetlicht brengen. Landelijke partners en programma's leren de kracht van lokale netwerken steeds beter kennen en geven het een plek in hun programma's.

Nieuwe vragen

Ook in 2017 biedt GDO met haar bestuurlijk netwerk en het NME netwerk een krachtig platform dat verbinding

Vivian Siebering,
NME Netwerk

Jean Eigeman,
bestuurlijk netwerk

tussen landelijk en lokaal mogelijk maakt, dat onderlinge kennisdeling versnelt en in kan spelen op nieuwe vragen zoals het faciliteren van Stadslandbouw Nederland, het programma Jong Leren Eten of een klimaatbestendig stedelijk gebied.

Het GDO netwerk doet dat van onderop, door coalities te zoeken met maatschappelijke initiatieven. Maar altijd in verbinding met de overheid. GDO slaat daarmee de brug tussen 'oude instituties' (overheden) en de nieuwe 'energieke samenleving'.

Wim van den Beucken wethouder Venlo, bestuurslid

"We bevinden ons midden in een energie- en grondstoffentransitie en een veranderend klimaat. Voor elke instantie, of dat nu een overheid, bedrijf of stichting is, vraagt dit anders denken. Middels netwerken, zoals het NME Netwerk, wordt kennis gedeeld en ontwikkeld, die nodig is voor de veranderende samenleving."

netwerken, zoals het NME Netwerk, wordt kennis gedeeld en ontwikkeld, die nodig is voor de veranderende samenleving."

Paul de Beer wethouder Breda, bestuurslid

"GDO stelt gemeenten in staat van elkaar te leren, onderling connected te zijn en aangesloten te zijn bij landelijke ontwikkelingen. Via het NME Netwerk werken we continu aan een moderne en vraaggerichte kennismaking met natuur en milieu, zoals klimaatbestendigheid en circulaire economie."

en vraaggerichte kennismaking met natuur en milieu, zoals klimaatbestendigheid en circulaire economie."

Olle Mennema hoofd NME gemeente Den Haag, voorzitter NME Netwerk, bestuurslid

"In het NME Netwerk zie ik de voortuitgang in het samenwerken, als eenheid overkomen naar buiten, met veel enthousiaste medenetworkers. We zijn een gesprekspartner voor landelijke instanties. Het netwerk groeit nog steeds. Persoonlijk geeft het een gerust gevoel dat we samen een gezicht zijn. Je hoeft niet overal naar toe en je weet dat het netwerk gehoor vindt."

een gesprekspartner voor landelijke instanties. Het netwerk groeit nog steeds. Persoonlijk geeft het een gerust gevoel dat we samen een gezicht zijn. Je hoeft niet overal naar toe en je weet dat het netwerk gehoor vindt."

Lara Klaassen directeur CNME Maastricht en regio

"Ik vind het erg belangrijk dat er landelijk één krachtige stem wordt gegeven aan het netwerk van kleine, lokaal georiënteerde NME-organisaties. GDO geeft ons werk een gezicht en zelfbewustzijn. Het is een mooie wisselwerking tussen landelijke organisatie en lokale uitvoering. Door de goede voorbeelden van onze lokale impact in het landelijk netwerk te tonen, kunnen we overtuigen, inspireren en samen leren."

wisselwerking tussen landelijke organisatie en lokale uitvoering. Door de goede voorbeelden van onze lokale impact in het landelijk netwerk te tonen, kunnen we overtuigen, inspireren en samen leren."

Cora-Yfke Sikkema wethouder Haarlem, bestuurslid

"Nederland heeft grote ambities op het gebied van duurzaamheid. De sleutel tot een duurzamere samenleving is gedragsverandering. Educatie is hiertoe het geëigende instrument."

GDO bundelt de kennis op dit gebied en stelt deze kennis beschikbaar aan haar NME-leden en de Nederlandse samenleving."

Arjanne Lagendijk directeur NMCX Haarlemmermeer

Nu er steeds meer druk wordt uitgeoefend op de overheid om duurzaam beleid te maken, is het van belang dat er milieuorganisaties zijn die dat kunnen vertalen naar alledaagse concrete keuze-mogelijkheden. Want een duurzame samenleving begint bij duurzame mensen. GDO ondersteunt die organisaties in die nieuwe rol en brengt hun meerwaarde onder de aandacht bij de beleidsmakers."

Nu er steeds meer druk wordt uitgeoefend op de overheid om duurzaam beleid te maken, is het van belang dat er milieuorganisaties zijn die dat kunnen vertalen naar alledaagse concrete keuze-mogelijkheden. Want een duurzame samenleving begint bij duurzame mensen. GDO ondersteunt die organisaties in die nieuwe rol en brengt hun meerwaarde onder de aandacht bij de beleidsmakers."

Handreiking Alle kinderboerderijen en bezoekers klimaatbestendig en waterbewust

Veel enthousiasme voor kinderboerderij als leerplek

Om steden en dorpen leefbaar te houden in tijden van heftige regenval en grote perioden van droogte is ieders inzet nodig: van overheden, onderwijs, bedrijven en bewoners. Kinderboerderijen en NME-centra zijn in gemeenten ideale leerplaatsen om op een laagdrempelige manier veel mensen te bereiken over dit actuele thema. Om inzichtelijk te maken hoe dit kan, hebben onze waterambassadeur Anneke van Veen en Hiltrud Potz van Atelier GroenBlauw de handreiking 'Alle kinderboerderijen en bezoekers

klimaatbestendig en waterbewust' samengesteld. Dit gebeurde in nauw overleg met De Goudse Hofstede in Gouda en De Dierenploeg in Zevenbergen/Moerdijk.

Verder brengen

De handreiking is met medewerking van RVO verspreid onder gemeenten en leden van de vSKBN. Om het project verder te brengen is er een intentieverklaring getekend door uiteenlopende partijen, van hoveniers tot de rioolsector en de rijksoverheid.

Hans Oosters en Anneke van Veen

C. Moonen, J. Kamp, P. Cox en J. Eigeman

De handreiking is officieel overhandigd aan Hans Oosters, voorzitter van de Unie van Waterschappen, wethouders Hilde Niezen (Gouda) en Jaap Kamp (Moerdijk), dijkgraaf Carla Moonen van waterschap Brabantse Delta en de betrokkenen van beide kinderboerderijen.

"De praktische ideeën in deze handreiking werden tot voor kort gezien als aabare maatregelen. Inmiddels weten we dat juist kleinschalige maatregelen in tuinen van bewoners ook nodig zijn om de doelstellingen om voldoende water te kunnen bergen op tijd te kunnen realiseren", aldus Hans Oosters, voorzitter van de Unie van Waterschappen, bij de officiële overhandiging in het voorjaar van 2016.

Met tuincentra werken aan klimaatbestendige steden

Tuinbranche Nederland, de brancheorganisatie voor tuincentra en haar toeleveranciers en GDO hebben de krachten gebundeld om samen te werken aan water- en klimaatbestendige steden door bewoners te

inspireren tot maatregelen in hun tuin. Onze waterambassadeur Anneke van Veen heeft samen met Estella Franken van NME-centrum De Ulebelt in Deventer in kaart gebracht hoe de samenwerking tussen tuincentra,

NME centra en kinderboerderijen kan worden versterkt en praktisch vormgegeven.

Dat leidde tot een leaflet met tips te vinden op vereniginggdo.nl en een publicatie op gemeente.nu.

Samenwerken aan watereducatie

Als vervolg op de publicatie van de handreiking hebben we op verzoek van het ministerie van I&M in november twee bijeenkomsten rond watereducatie georganiseerd. Bij CNME Amersfoort en in Natuurcentrum Arnhem werden inspiratie en praktische perspectieven gekoppeld. Een bont gezelschap van NME'ers, lokale bestuurders, ambtenaren, waterschappers, groene ondernemers en bewoners sprak met elkaar over de mogelijkheden en maakten concrete vervolgfafspraken. In het voorjaar van 2017 zijn nog drie bijeenkomsten

gepland in Noord-Holland en Limburg. Elders in het land hebben NME-centra zelf bijeenkomsten georganiseerd rond dit thema.

GDO verbindt partijen om samen te werken aan maatschappelijke en gemeentelijke opgaven. Dit doen we in lokale en regionale bijeenkomsten om duurzame ontwikkeling dicht bij huis en op lokaal niveau mogelijk te maken met inzet van ons netwerk en onze kennis. Wilt u ook een bijeenkomst in uw regio met bestuurders, NME-organisaties, onderwijs en bedrijfsleven?

Neem contact op met moderator Jean Eigeman:
j.eigeman@vereniginggdo.nl

Dit deed GDO ook in 2016...

• We openden het nieuwe jaar met een nieuwjaarsreceptie met het Klimaatverbond. Een bijeenkomst die geheel in het teken stond van de succesvolle Klimaattop in Parijs.

Duurzame Introductie Stunt

• Studenten voor Morgen organiseert jaarlijks de Duurzame Introductie Stunt (DIS). Doel is aankomend studenten bewuster te maken van duurzaamheid. Wij ondersteunden de DIS 2016, die in september werd gewonnen door The Green Office VU. De studenten werkten aan een PET-water vrije campus en ruilden Doppers voor PET-flesjes. De andere plastic flesjes werden omgetoverd tot plantenbakjes voor een 'groene' wand.

Voorzitter Henk Mirck

• Duurzaam Doen is een initiatief van het ministerie van I&M, gericht op consumentengedrag. Wij waren betrokken bij het Duurzaam Doen Café in juni rond nieuwe ontwikkelingen op de voedselmarkt. Gastheer was het CNME Haarlem. Ons bestuurslid Cora-Yfke Sikkema heette de gasten welkom.

• Het ministerie van I&M, de partners van Duurzaam Doen en Intratuin, Unilever

Nederland, PostNL, KPN, SNS Bank en ABN Amro hebben hun krachten gebundeld om duurzamer consumentengedrag te stimuleren. Tijdens de Nationale Klimaatop in oktober tekenden wij met deze partijen de samenwerkingsovereenkomst Naar Duurzamer Consumentengedrag.

• Samen met Nederland Schoon hebben wij een impuls gegeven aan de samenwerking tussen gemeenteambtenaren die betrokken zijn bij de pilot Schoon Belonen en lokale NME organisaties. Voor extra lessen rond zwerfafval konden NME organisaties een financiële bijdragen ontvangen.

• Het initiatief van GDO-ambassadeur water Anneke van Veen om bij de herstructurering van een wijk klimaatadaptatie mee te nemen in het plan heeft in Leiden geleid tot de aanleg van

het Lakenpark! Op de Dag van de Duurzaamheid 10-10 werd het plan ondertekend door wethouder Paul Dirkse en hoogheemraad van Martine Leeuwis van waterschap Rijnland.

GDO-ambassadeur water Anneke van Veen (m)

• Via NME-centra uit Haarlem, Utrecht, Arnhem, Venlo/Maastricht zijn we betrokken bij de internationale transitie in de NME-sector. Volgens Jifke Sol, van de WUR en Sol-cocreatie, is er nu een momentum om een lab/leerplaats in te richten om de transitie in de Benelux te versnellen.

De Henk Klein Award 2016 is uitgereikt aan De Groene Belevens uit Leusden. Deze NME organisatie brengt in zorgcentra natuur over de drempel. Yvonne van Wordragen ontvangt de Award van Roel van Raaij (EZ) en GDO-voorzitter Henk Mirck (r)

Circu-LEREN en DuurzaamDoor Festival

'Leren als basis voor transitie'

NME-organisaties zijn relevante partners in processen van vergroening, economische en sociale innovatie. Zij verbinden op lokaal niveau actieve burgers, scholen, vrijwilligers en ondernemers. Leren is daarbij een belangrijke basis voor transities: lokaal, nationaal en mondiaal.

Circu-LEREN stond centraal tijdens onze jaarbijeenkomst in november; tevens de start van het DuurzaamDoor festival ter afsluiting van het gelijknamige RVO-programma. Wethouders Wim van den Beucken (Venlo) en Arno van Kempen (Teylingen) vertelden over bestuurlijk

opdrachtgeverschap in de circulaire economie. Lara Klaassen ging als directeur CNME Maastricht in op de veranderende rol van de centra voor duurzame ontwikkeling. Hannie Vlug, directeur Duurzaamheid van het ministerie van I&M, riep namens staatssecretaris Dijkzma gemeenten op om het Manifest Maatschappelijk Verantwoord Inkopen te ondertekenen. "Het mooie van circulaire economie is dat er veel positieve energie in zit en het is ook nog gewoon een businesscase. Het vraagt een mindshift en het tonen van leiderschap. Wij hebben een wezenlijke voorbeeldrol."

Onderzoek

Burgerinitiatieven spelen in op gaten in afvalbeheer

Vooraf stedelijke gebieden kennen meerdere (innovatieve) maatschappelijke afvalinitiatieven. Wanneer zij worden ondersteund door NME centra, gemeenten of afvalinzamelaars kunnen deze groter worden en groeien en inspireren ze ook andere bewoners. Veel initiatieven binnen een gemeente zijn niet van elkaar op de hoogte. In het verbinden en delen van kennis kunnen NME centra een rol spelen.

Dit blijkt uit een onderzoek dat Bruno Lanteslager op ons verzoek deed als afstudeerproject van Van Hall Larenstein. Bruno heeft in grote steden en dorpen een groot aantal maatschappelijke initiatieven op het gebied van afval vergeleken. De uitkomsten hebben we in eind juni met een gemêleerd gezelschap besproken. Zijn rapport is samengevat in een handige leaflet, te vinden op vereniginggdo.nl

Energie in het NME Netwerk

Voor ons NME Netwerk van leidinggevendenden van NME organisaties en duurzaamheidscentra organiseren we diverse energieke bijeenkomsten. In 2016 was er een netwerkdag in Amersfoort, een tweedaagse in Maastricht en ons jaarcongres in Venlo. Ook troffen ze elkaar voor intervisie over onder meer het gebruik van hun locaties en personeelsbeleid.

De tweedaagse met 45 deelnemers stond in het teken van NME in transitie! NME-leidinggevendenden gingen in gesprek met wethouders, GDO-bestuursleden, en onze landelijke partners IVN'ers en vertegenwoordigers van DuurzaamDoor. We gingen in op de rollen die NME organisaties vervullen, over het aanjagen van circulaire economie, over DuurzaamDoor en perspectieven voor schone, gezonde en duurzame gemeenschappen.

Bedrijfsvoering

Gastvrouw Lara Klaassen van CNME

Ook in 2017 gaat GDO volop door met het faciliteren van kennisuitwisseling in het netwerk en het vertegenwoordigen van het lokale NME-werk bij landelijke partners als DuurzaamDoor (ministerie EZ), Duurzaam Doen en watereducatie (ministerie I&M) en de werkgroep Landelijke Afval Communicatie. Nieuwe leidinggevendenden of beleidsambtenaren zijn welkom aan te haken.

Neem voor meer info contact op met Vivian Siebering:
v.siebering@vereniginggdo.nl

Maastricht gaf een kijkje in haar bedrijfsvoering. Katelijne van Spronsen, directeur van de Helderse Vallei in Den Helder en Kor Braams, directeur van de Ulebelt in Deventer presenteerden de uitkomsten van een benchmark. Zij hadden de cijfers van twaalf organisaties naar elkaar naast elkaar gelegd. Het inzicht in de financiën kan dienen als handvat voor een bewustere exploitatie en een waardevol instrument om vanuit feiten een kostendiscussie met stakeholders te kunnen voeren.

Met IVN is afgestemd om meer en beter met elkaar op te trekken, lokaal, regionaal en in provincies. "NME en IVN kunnen samen een schakel vormen tussen beleid en uitvoering. Ons kenmerk is dat wij in staat zijn de rol te nemen die 'over' is. Wij passen ons aan aan wat er gebeurt in gemeenten", aldus Vivian Siebering, moderator van het NME-netwerk.

Kerngroep

"Het mooie van NME centra is: wij zijn niet van één ding, maar van het geheel. Daardoor zijn we in staat tot samenwerken en koppelingen mogelijk maken", stelt Olle Mennema, hoofd NME Den Haag en voorzitter van het NME Netwerk. Hij vormt met Arjanne Lagendijk (Haarlemmermeer), Monique Verstraten (Arnhem) en Ingrid Velkamp (Culemborg) de kerngroep van het NME Netwerk.

Onze partner:

Het GDO-jaarverslag is met zorg voor mens en milieu geproduceerd:

Themagroepen

Wij initiëren, stimuleren en organiseren samen met onze partners IVN en SME Advies diverse themawerkgroepen voor NME-professionals, gericht op actuele beleidsopgaven.

Energie

We hebben een portfolio opgesteld met een Top 7 EnergieEducatie-producten en er is een top van lesmaterialen in voorbereiding. Deze worden breed onder de aandacht gebracht van het onderwijs, onder meer via Groengelinkt.nl. Ook is de Green Deal Verduurzaming Schoolgebouwen ondersteund.

Klimaatadaptatie

De Watercoalitie, Ons Water en de Unie van Waterschappen hebben kennis gemaakt met het NME-werkveld. Ook is geïnventariseerd aan welk lesmateriaal behoefte is.

Afval/grondstoffen

Met partners Nederland Schoon, GemeenteSchoon en Rijkswaterstaat is onderzocht waaraan scholen behoefte hebben, aansluitend bij de circulaire economie. Hierin past ook de gezamenlijke landelijke lobby voor de afvalloze school. We hebben een strategische NME-agenda voor het thema grondstoffen opgesteld en gekeken hoe NME maatschappelijke afvalinitiatieven kan versterken. Aan de WUR is opdracht gegeven te onderzoeken hoe effectief lessen rond zwerfafval zijn. De uitkomst staat op vereniginggdo.nl

Trainingen

We organiseren met Greenwish trainingen en workshops over de rol van 'NME centra als knooppunt voor maatschappelijk initiatief'. Centra deden op dit onderwerp nieuwe inzichten op en maakten plannen. 'Ondernemen met NME' ging in op de transitie van leskistenmaker naar adviesdienst over duurzaamheid voor bedrijven, zorgcentra én scholen.

Colofon

Dit jaarverslag is een uitgave van de Vereniging GDO.

Teksten: Conny Taheij

Foto's: Conny Taheij, Jean Eigeman, Vivian Siebering, Oasen.

Vormgeving: Studio Westkaap

Contact GDO

Moderator bestuurlijk netwerk:

Jean Eigeman, j.eigeman@vereniginggdo.nl, 06-53280029

Moderator NME Netwerk:

Vivian Siebering, v.siebering@vereniginggdo.nl, 06-46375025

GDO is ook online actief, kijk naar:

www.vereniginggdo.nl
info@vereniginggdo.nl

@vereniginggdo
#gdonetwerk